

YTTRANDE

2020-04-27

Ärendenr:

NV-02948-20

Mark- och miljödomstolen vid Nacka
tingsrätt, avdelning 3

mmd.nacka.avdelning3@dom.se

Yttrande i mål nr M 1167-20 angående tillstånd till uppförande och drift av energianläggning och hamn m.m. i Lövsta inom fastigheten Hässelby Villastad 36:1 i Stockholm kommun; nu fråga om kompletteringar av ansökan

Med anledning av domstolens fråga (aktbilaga 7) om ansökningshandlingarna behöver kompletteras före kungörelse anför Naturvårdsverket följande.

Naturvårdsverket har tagit del av Stockholm Exergi AB:s (bolagets) ansökan inkl. bilagor (aktbilaga 1). Vi begränsar vårt yttrande om kompletteringsbehov till att avse frågorna om lokaliseringsutredning, muddring och hantering av muddermassor, riskbedömning, åtgärdsutredning och riskvärdering av förorenat område, bullerpåverkan, hamnverksamhet och omgivningspåverkan från fartygstransporter, utsläpp till luft från energianläggningen, förutsättningar för koldioxidavskiljning samt verkställighetsförordnande.

För övriga frågor avstår Naturvårdsverket ifrån att ta ställning, uteblivet yttrande ska alltså inte ses som att Naturvårdsverket anser att ansökan är komplett i de delarna.

Kompletteringsbehov

Naturvårdsverket anser att ansökan behöver kompletteras enligt följande punkter.

Lokaliseringsutredning

1. Redovisning i lokaliseringsutredningen av möjligheten att åstadkomma en ny sammanlagd effekt av 400 MW genom kombination av flera mindre anläggningar. Bolaget behöver även klargöra sin inställning till hur vald lokalisering förhåller sig till skyddsföreskrifterna för Östra Mälarens vattenskyddsområde.

Avgränsning av förorenade sediment

2. Förtydligande av hur avgränsning av förorenade sediment har utförts i sid- och djupled. Det behöver även förtydligas hur det ska kontrolleras att man nått sediment med tillräckligt låg föroreningsgrad och utifrån denna beskriva den toxiska effekten på bottenlevande djur. Därutöver behöver bottenfauna inom ett större område än själva muddringsområdet beskrivas.

Muddringsmetoder, skyddsåtgärder och kontrollplan

3. Redovisning av vilka alternativa metoder som har utretts för saneringsmuddringen samt utredning av möjliga ytterligare skyddsåtgärder och kontroller för att undvika grumling och spridning av föroreningar. Kontrollprogrammet för anläggningsskedet behöver kompletteras avseende mätning av farliga ämnen i vattnet, vrak samt spridning av föroreningar genom täckning och erosionsskydd.

Hantering av muddermassor

4. Redovisning av vilka andra möjliga alternativ som studerats för borttransport av förorenade muddermassor. Gällande de muddermassor som klassas som rena behövs kontroll av föroreningsinnehåll och förtydligande av vilka bedömningsgrunder som ska gälla.

Förorenad mark och riskbedömning

5. Klargörande av hur grundvattenmätningar har gjorts, vilka resultat som ingår i redovisade tabeller och om resultaten återfinns i underlaget. Det behöver även förtydligas att jämförvärdet avseende skydd för ytvatten tar hänsyn till recipientens belastning från andra källor än bara det aktuella området.
6. Utveckla riskbedömningen om hur indelningen i egenskapsområden kan svara för att rimliga bedömningar av representativa halter gjorts. Förtydliga hur statistisk bearbetning av provtagningsdata har gjorts och säkerställ att tillräckliga datamängder har använts.
7. Förslag på kontroll av hur stort befintligt föroreningsläckage är från landområdet i stort till vattenförekomsten. Utveckling och motivering av begrepp samt valda skyddsnivåer i de övergripande åtgärdsmålen.
8. Förtydliganden behövs även för tidigare vidtagna efterbehandlingsåtgärder vid den tidigare kemtvätten. Föroreningssituationen samt eventuella risker bör utredas och redovisas tydligare, både med avseende på klorerade kolväten och kvicksilver.

Åtgärdsutredning och riskvärdering

9. Klargörande och fördjupningar i åtgärdsutredningen och riskvärderingen givet områdets komplexitet och omfattande föroreningsbild. Komplettering behöver även göras så att granskning möjliggörs av hur

slutsatserna i åtgärdsutredning och riskvärdering gjorts, samt hur risker som kan uppstå i samband med genomförande av åtgärder har beaktats.

Bullerpåverkan på Kyrkhamns naturområde

10. Utredningar av förväntad bullerpåverkan på Kyrkhamns naturområde, både vad avser den totala påverkan på området och vilka ljudnivåer som förväntas uppstå såväl vid anläggnings- som driftskedet. Kompletteringar bör också göras vad gäller skyddsåtgärder för att minska bullerpåverkan inom Kyrkhamns naturområde för anläggningsskedena. Förutom åtgärder på källorna bör olika former av tidsbegränsningar utredas och redovisas.

Hamnverksamheten, beskrivning och förslag på villkor

11. Villkorsförslag för begränsning av hamnverksamheten. Begränsningen kan formuleras i antal anlöp, hanterad mängd gods över kaj eller annan beskrivning som innebär en tydligare ram än ”för energianläggningens behov”.
12. Klargör beskrivningen av hamnverksamheten rörande bolagets åtagande att erbjuda fartyg anslutning till landström. Det behöver också förtydligas vad bolaget menar med nya typer av gods och vilket gods som kan tillkomma och hanteras i hamnen.

Fartygstransporter

13. Förtydligande av uppgifterna om fartygspassager med vilken andel som utgör fartygstrafik kopplad till Förbifart Stockholm (och kommer att försvinna inom kort) respektive vilken del av den framtida fartygstrafiken som utgörs av transporter till Lövsta. Komplettering bör även göras med en bedömning av bullerpåverkan från framtida fartygstrafik på farled som passerar känsliga områden såsom Lovön, Grimsta och Sätterskogen.

Förslag till villkor för begränsning av utsläpp till luft från hetvatten- och fastbränsleanläggningen

14. Förslag till villkor för utsläpp till luft från hetvattenanläggningen och fastbränsleanläggningen. Villkorsförslagen för begränsning av utsläpp till luft bör omfatta all drift inklusive start- och stopperioder samt perioder med onormala driftförhållanden, s.k. totalvillkor. Villkorsförslagen bör även omfatta hur villkoren ska följas upp.

Avskiljning av koldioxid

15. Redogörelse för tekniska och ekonomiska förutsättningar att installera koldioxidavskiljning vid eller efter driftstart.

Verkställighetsförordnande

16. Utveckling av skälen för yrkandet om verkställighetsförordnande.

Grunder

Efterfrågade kompletteringar i punkterna ovan utgör nödvändigt underlag för att bedöma om sökanden uppfyller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken och om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. Kompletteringarna behövs även för att ansökan ska kunna ligga till grund för prövning enligt 22 kap. 1 § samt utgör nödvändigt underlag till vad en tillståndsdöm ska innehålla enligt 22 kap. 25, 25 b, 25 e och 25 f §§.

Utveckling av kompletteringsbehovet

Lokaliseringsutredning (p. 1)

Bolaget har i lokaliseringsutredningen (bilaga E-2) utrett flertalet alternativa lokaliseringar för anläggningen. Både möjligheten till utbyggnad av befintliga anläggningar och möjliga nylokaliseringar har utvärderats utifrån de fyra grundförutsättningar för lokaliseringen som har identifierats. Av lokaliseringsutredningen framgår att det behövs en ny effekt av ca 400 MW värme för en långsiktigt hållbar utveckling av fjärrvärmesystemet i den växande Stockholmsregionen.

Eftersom ansökan om tillstånd gäller en nyetablering får lokaliseringsprincipen större genomslag jämfört med när det rör sig om befintlig verksamhet. Det följer av 6 kap. 35 § 2 miljöbalken och 17 § miljöbedömningsförordningen (2017:966) att såväl alternativa platser som alternativ utformning, storlek och omfattning ska undersökas och att skälen för de val som görs ska redovisas.

Naturvårdsverket konstaterar att alternativet att kombinera de befintliga anläggningarna avskrivs i såväl lokaliseringsutredningen som i ansökan utan närmare utredning. Naturvårdsverket anser därför att lokaliseringsutredningen behöver kompletteras med utredning om möjligheterna att kombinera en mindre utbyggnad av två eller tre av de befintliga anläggningarna i regionen för att sammanlagt uppnå en effekt av 400 MW. Bolaget bör redogöra för hur det alternativet skulle förhålla sig till grundförutsättningarna och vilka för- och nackdelarna är med en kombinationslösning.

Naturvårdsverket anser även att bolaget behöver utveckla sin syn på hur nyetablering i både primär och sekundär skyddszon förhåller sig till skydds-föreskrifterna för Östra Mälarens vattenskyddsområde¹.

Avgränsning av förorenade sediment (p. 2)

Det framgår av underlaget att sedimenten är kraftigt förorenade i och utanför det område som berörs av anläggningsarbetena. Naturvårdsverket anser därför att det inför fysiska ingrepp i sedimenten behöver vara helt klarlagt att ingreppen i sig inte leder till en ökad spridning av föroreningarna.

I bilaga E-15 om sedimentprovtagningar redovisas endast provpunkterna 1-44 på en karta som täcker in den inre delen av planerat muddringsområde. Utanför-liggande provtagningsspunkter 51-62 finns endast med i sammanställningen av analysresultat (bilaga E-16). Kompletteringar vad gäller avgränsningar i sidled behövs. Samtliga provtagningsspunkter behöver redovisas på en och samma karta där även planerat muddringsområde framgår. Dessutom bör de yttre prov-

¹ Se Länsstyrelsens i Stockholms län beslut 2008-11-25 i ärende nr 5210-2001-65713, bilaga 2, särskilt den generella bestämmelsen i 1 § och 6 § om industriell verksamhet.

punkterna beskrivas avseende provtagningsmetodik, jordarter och eventuell lukt. Därutöver behövs en beskrivning som ger en helhetsbild av de förorenade sedimenten, både yttre och inre provtagningspunkter, gällande utbredning, föroreningar och historiska trender. Även föroreningshalter i ytsediment på ackumulationsbotten utanför det planerade muddringsområdet behöver beskrivas för att det ska kunna följas upp om arbetena har lett till ökade halter på botten i fjärden.

När det gäller avgränsning av de förorenade sedimenten i djupled behöver det redovisas tydligare hur denna har gjorts. Bolaget behöver även motivera varför kemiska analyser endast har utförts på ett fåtal prover i skredområden. Det förefaller, utifrån analysprotokoll och fältprotokoll, finnas flera provpunkter med sediment där halterna inte understiger klass 4 enligt Naturvårdsverkets bedömningsgrunder för sediment. Vidare framgår det i SGU-rapport 2012:6² att det skett flera skred i området där slagg, aska och obehandlat avfall rört sig ut i fjärden. Det innebär att det finns risk för att sedimenten är omblandade och att det krävs noggrann undersökning för att avgöra vid vilken nivå renare sediment förekommer.

Då sediment kommer att lämnas utan övertäckning på en stor del av den yta som planeras att muddras är det av yttersta vikt att exponerat sediment inte innehåller höga föroreningshalter. En utförligare beskrivning efterfrågas av hur det ska kontrolleras att sediment med tillräckligt låg föroreningshalt har nåtts. Det behöver även föras ett mer utvecklat resonemang kring vilken toxisk effekt dessa nivåer i sedimenten förväntas ha på bottenlevande djur som etablerar sig i området. Undersökning av bottenfauna och vegetation (bilaga E-8) har gjorts i området som planeras att muddras. Naturvårdsverket anser dock att det även behövs en beskrivning av bottenfauna och vegetation i det större område som kan komma att påverkas av partiklar och fartygstrafik.

Muddringsmetoder, skyddsåtgärder och kontrollplan (p. 3)

Den metod för muddring som redovisas i ansökan är miljöskopa samt användande av skyddslänsar på grunda områden med mindre än sju meters vattendjup. Eftersom sedimenten delvis tycks vara heterogena med inslag av avfall kan det befaras att grövre material kan hindra miljöskopan från att sluta tätt med risk för att förorenade mer finkorniga sediment läcker ut. Eftersom större delen av muddringsområdet är djupare än sju meter behövs det en redovisning av vilka andra metoder och skyddsåtgärder som har utvärderats samt motivering av hur den valda metoden bedömts kunna förhindra läckage.

Bolaget föreslår att kontroll av partikelhalt i vattenprofilen under anläggningsarbetena i vattenområdet ska göras på ett avstånd av 300 meter från anläggningsområdet och att ett stoppvärde om 50 mg/l suspenderat material utöver bakgrundshalt beräknat som ett medel- eller medianvärde i vattenpelaren tillämpas. Naturvårdsverket anser att det valda avståndet och värdet behöver motiveras utförligare utifrån hur man bedömt att det medför skydd för bottenfauna, flora och fisk. Detta gäller även föreslaget avstånd på 1 000 meter för placering av sedimentfällor. När det gäller kontroll av hur mycket sediment som sprids medan muddringen pågår så behöver insamling av sediment för referens-

² Cato & Kjellin, 2012. Undersökningar av Mälarens botten utanför Lövsta gamla deponiområde, Hässelby, Stockholms kommun)

värden ske under samma årstid som muddringsarbetena planeras, inte bara ett antal veckor innan muddringen inleds.

När det gäller bolagets förslag till kontrollprogram under anläggningskedet anser Naturvårdsverket att vissa kompletteringar behövs. Eftersom många ämnen är skadliga redan i mycket låga halter kan vattenprovtagning behöva kombineras med andra metoder, t.ex. passiva provtagare, för att detektera och ge en mer högupplöst bild av en eventuell spridning. Bolagets förslag till kontrollprogram bör därför kompletteras med någon sådan metod. Dessutom bör en plan tas fram för hur vrak kontrolleras innan och under bärgning för att inte riskera att eventuellt innehåll av skadliga ämnen sprids. Det behöver även beskrivas hur kontroll utförs av eventuell spridning av föroreningar eller läckage genom utlagda täckningar och erosionsskydd ovan förorenat material.

Hantering av muddermassor (p. 4)

Naturvårdsverket konstaterar att den föreslagna hanteringen av förorenade muddermassor, som innebär att massorna inte avvattnas innan de transporteras bort på pråm, medför ett stort antal transporter. En tydligare redovisning önskas av vilka alternativa metoder som har övervägts och hur transporten inte ska bidra till en ökad spridning av föroreningar.

De muddermassor som klassificeras som rena planeras att läggas upp på land för avvattning i närheten av anläggningsområdet. Det behöver förtydligas hur man planerar att säkerställa att högre halter av föroreningar för vilka Naturvårdsverket tagit fram bedömningsgrunder eller andra föroreningar inte följer med muddermassorna.

Förorenad mark och riskbedömning (pt. 5-8)

Underlaget är mycket omfattande och efter den översiktliga genomgång som Naturvårdsverket gjort är det svårt att få en helhetsbild av vilka risker som medför åtgärdsbehov, även om beskrivningar har gjorts. De kan i vissa fall behöva bli tydligare. Det behöver även förklaras hur mätningar gjorts i grundvatten. Sammanställningen av grundvattenprovtagningarna skulle kunna tydliggöras om placering av provtagningspunkter, tider för övervakning och föroreningsnivåer ingår.

Det blir ibland otydligt vilka resultat de olika tabellerna (exempelvis tabell 13, bilaga E-10, del 2) hänvisar till när samtliga resultat från grundvattenundersökningar inte redovisas i underlaget. Nämnade tabell behöver kompletteras avseende vilka enheter som används och bolaget bör se över om korrekt gränsvärde för kvicksilver har angivits. Det behöver tydliggöras om biotillgänglig halt har beräknats för de metaller där gränsvärdena så avser.

Vad gäller jämförvärden för grundvatten, avseende skydd av ytvatten, har de beräknats utifrån att gränsvärden för kemisk ytvattenstatus i inlandsvatten utgör haltkriterier som inte ska överskridas, till följd av grundvattenföroreningen. Bolaget behöver säkerställa och förtydliga att föroreningarna från det aktuella området inte ska inteckna hela detta haltkriterium, utifrån att ytvattenrecipienten också utsätts för belastning från andra källor.

Naturvårdsverket har invändningar mot hur indelningen i egenskapsområden gjorts (bilaga E-10, del 1) och hur analysresultat från jordprover i dessa områden har hanterats och bearbetats statistiskt. Ett egenskapsområde är ett område, nära

kopplat till tidigare verksamhet och hur föroreningen hamnade på platsen, för vilken en representativ halt kan tas fram³. Det kan endast göras för områden som är någorlunda homogena ur föroreningssynpunkt. Indelningen i egenskapsområden har istället gjorts med utgångspunkt i planerad framtida markanvändning. Det har i flera fall medfört att olika typer av tidigare verksamheter, helt eller delvis, slagits samman i ett egenskapsområde. Naturvårdsverket bedömer att det finns en risk att resultaten av de prover som hämtats in från respektive område (enligt gjord indelning) kan ha medfört felaktiga slutsatser i riskbedömningen. Särskilt i de fall där beräkningar av UCLM95⁴ verkar ha gjorts på en alltför liten datamängd för att möjliggöra långtgående slutsatser i riskbedömningsskedet⁵. Detta behöver bolaget utveckla och komplettera.

Vid småbåtshamnen har vissa värden av klorerade kolväten mätts⁶ upp och avfärdats som orimliga. Naturvårdsverket saknar en beskrivning om hur bedömningen gjorts och varför inte några verifierande provtagningar utförts för att bekräfta antagandet. Det finns även vissa kvarstående oklarheter vad gäller beskrivningar för vilka tidigare efterbehandlingsåtgärder som gjorts i området eller vilka risker som potentiellt kvarstår med eventuellt kvarlämnade föroreningar, exempelvis vid den tidigare kemtvätten. Delområdet uppges ha sanerats år 2011 men slutrapport över utförda åtgärder saknas i referenslistan. Det anges att inga föroreningshalter som överstiger Naturvårdsverkets generella riktvärden för mindre känslig markanvändning, MKM⁷ har detekterats⁸. Det framgår inte vilka parametrar som provtagits eller om nivåerna även i dagsläget underskrider riktvärdena för MKM, efter att riktvärdena för vissa parametrar reviderades 2016. Naturvårdsverket ser ett behov av att tydliggöra detta.

Det är även otydligt hur stort befintligt läckage av olika föroreningar är från landområdet i stort och hur det ska övervakas framöver. Det är viktigt att ha kontroll över spridning så att inte spridning medför återkontaminering av efterbehandlade ytor eller att spridningen sker till större områden på grund av fartygsrörelser i vattenförekomsten. Naturvårdsverket efterfrågar därför en tydligare redovisning av hur en sådan kontroll kan göras.

När det gäller de övergripande åtgärdsmålen där det i avsnitt 6.1 (bilaga E-10, del 1) anges att eventuella risker för de som bor, arbetar eller vistas på och i närheten av området ska vara på lågrisknivå, bör det förtydligas vad som menas med begreppet ”lågrisknivå”. Motiveringen i stycket 6.8 Skydd av markmiljö om att endast 25 % av markmiljön behöver skyddas bör också utvecklas ytterligare.

³ Se [Klassning av förorenade massor in situ, information och råd](#) SGI Publikation 40, utgåva 2 november 2018 samt Naturvårdsverkets [rapport 5888 Provtagningsstrategier för förorenad jord](#), Kunskapsprogrammet Hållbar sanering, t.ex. kapitel 3.2.3 och 3.3

⁴ Upper Confidence Limit of the Mean, statistisk bearbetning av mätdata där den övre konfidensgränsen för medelhalten beräknas. Vid ett litet antal mätvärden blir UCLM i regel högt och kan indikera att datamängden bör öka för att UCLM ska hamna närmare den ”sanna” medelhalten.

⁵ Se Naturvårdsverkets [rapport 5977 Riskbedömning förorenade områden](#), t.ex. kapitel 3.2.3 Representativa halter samt bilaga 2

⁶ I underlaget saknas även referens till en tidigare undersökning (Tyréns, 1994) där höga halter klorerade kolväten mätts upp.

⁷ Se Naturvårdsverkets webbsida [Förorenade områden, riktvärden för förorenad mark](#),

⁸ Miljöteknisk mark- och grundvattenundersökning (Geosigma, 2014) och Förstudie (Fortum, 2015)

Vad gäller förekomst av kvicksilver i bolagets benämnda egenskapsområde D Kontor, verkstad m.m., stycke 8.2.4 framgår det i att underlaget är alltför begränsat för att kunna utsluta risker. Föreningssituationen samt eventuella risker bör därför utredas och redovisas tydligare, både avseende klorerade ämnen och kvicksilver, särskilt mot bakgrund av att ett kontor kommer att uppföras i det här området.

Åtgärdsutredning och riskvärdering (p. 9)

Givet områdets omfattande föreningsbild förefaller det nödvändigt att utvärdera olika alternativ till åtgärder utifrån ett bredare och tydligare perspektiv än vad som framkommer av handlingarna (bilaga E-10). Åtgärdsutredningen behöver, som anges i syftet, ge förslag på tänkbara åtgärdsalternativ med värderingar som kan ställas mot varandra och granskas samt ta fram förslag till mätbara åtgärds mål. Naturvårdsverket ser därför brister i att det endast anges en sammanfattande bedömning av åtgärds metoder och en enkel typ av riskvärdering där man översiktligt redogör för bedömd miljönytta, fördelar och nackdelar samt bedömda kostnader. Granskningen försvåras av att kostnadsunderlag saknas. Vidare redogörs inte för alla de aspekter som bör ingå och är relevanta att belysa i en riskvärdering⁹, givet områdets komplexitet.

Underlaget är inkonsekvent vad gäller att ange nackdelar med vissa åtgärds metoder, till exempel att föreningar lämnas kvar. För vissa metoder tas det upp som en nackdel, andra inte. De åtgärder som innefattar framtida övervakningar av grundvatten- och inomhusluftkvalitet behöver motiveras ytterligare, varför och på vilket sätt de kan anses långsiktigt hållbara. För att kunna möjliggöra en granskning av uppgifterna behöver kompletteringar även göras med hur slutsatserna dragits att schaktning ska utföras och hur bedömning gjorts av lämpligheten i att återvinna schaktmassor inom området som underskrider (plats-specifika) riktvärden. Det behöver även belysas tydligare hur schaktade massor ska provtas för att kunna bedöma om de ska omhändertas på deponi.

I utgångspunkterna för åtgärdsutredningen möjliggör inte underlaget en tydlig granskning av påståendet att "betydande insatser" (framför allt vad gäller hanteringen av jordmassor) för att säkerställa att riktvärden uppnås endast medför "marginella förbättringar". För att göra en sådan bedömning behöver man titta på olika åtgärdsalternativ och hur de förhåller sig till de övergripande åtgärds målen, ekonomi, miljö etc. Detta bör göras i en riskvärdering som transparent redogör för vilket underlag bedömningen grundar sig på och hur olika aspekter värderats relevanta för åtgärden. Som Naturvårdsverket tolkar det går det inte att utvärdera vilka risker som kan uppstå i samband med genomförandet av åtgärderna och hur dessa ska avhjälpas. Detta är uppgifter som bör belysas i samband med riskvärderingen och finnas med i en eventuell anmälan om avhjälpandeåtgärd med anledning av föroreningsskada.

Bullerpåverkan på Kyrkhamns naturområde (p. 10)

Kyrkhamns naturområde är ett av Stockholms tystaste områden och ett välbesökt rekreationsområde. Området kommer att påverkas kraftigt av den planerade verksamheten, särskilt under anläggningsskedet. Bullerutredningarna behöver därför kompletteras med tydligare kartor över Kyrkhamn så det framgår hur stor

⁹ Se Naturvårdsverkets [rapport 5977 Riskbedömning förorenade områden](#), kapitel 2 och 3.

del av området som påverkas av buller. En sammanställning av den totala påverkan på Kyrkhamn bör göras för anläggningsskedena för hamnen och förbränningsanläggningen och för driftskedet, så att det framgår när och hur länge olika delar inom Kyrkhamn förväntas exponeras för olika ljudnivåer från de olika skedena. Bullerutredningarna för anläggningsskedena bör kompletteras med ytterligare skyddsåtgärder för att minska bullerpåverkan inom Kyrkhamns naturområde, såväl åtgärder på källorna som olika former av tidsbegränsningar bör utredas och redovisas. Vid behov bör bolaget även föreslå ytterligare villkor för att minska påverkan på Kyrkhamn naturområde.

Hamnverksamheten, beskrivning och förslag på villkor (p. 11-12)

Naturvårdsverket anser att bolagets beskrivning och förslag till reglering av hamnverksamheten är för otydlig. I bolagets förslag till villkor 21 står att bolaget ska anmäla till tillsynsmyndigheten om en ny typ av gods ska hanteras i hamnen. Naturvårdsverket önskar ett förtydligande från bolaget om vad det kan vara för gods som avses.

På olika ställen i ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen (bilaga E) nämns elanslutning av fartyg. Det framgår dock inte tydligt vad bolaget åtar sig vad gäller att erbjuda fartyg landström och i vilken omfattning man förväntar sig att fartygen kan nyttja landström. Då landström har stor påverkan på utsläpp till luft från fartyg och i viss mån även på buller behöver detta förtydligas.

I bolagets yrkande om tillstånd enligt miljöbalken till hamnverksamhet i punkt 2 c) bör en begränsning av hamnverksamheten ingå. Begränsningen kan formuleras i antal anlöp, hanterad mängd gods över kaj eller annan beskrivning som innebär en tydligare ram för hamnverksamhetens omfattning än ”för energi-anläggningens behov”. Naturvårdsverket överlåter åt bolaget att komma med ett lämpligt förslag på en sådan begränsning.

Fartygstransporter (p. 13)

I externbullerutredningen (bilaga E-20), avsnitt 3.6. anges antal fartygspassager i farleden till Lövsta. Uppgifterna om fartygspassager behöver kompletteras med information om hur stor del av dagens fartygstrafik som utgörs av transporter kopplat till Förbifart Stockholm och som alltså kommer att försvinna inom kort. Detta för att det tydligt ska framgå hur stor del av den framtida fartygstrafiken som utgörs av transporter till Lövsta.

Naturvårdsverket kan konstatera att fartygstransporterna kommer att passera flertalet naturreservat och rekreationsområden såsom Lovön, Grimsta och Sätorskogen. Även om det inte finns riktvärden för buller från fartygstrafik i farled bör en bedömning av bullerpåverkan på känsliga områden göras.

Förslag till villkor för begränsning av utsläpp till luft från hetvatten- och fastbränsleanläggningen (p. 14)

Såsom praxis enligt miljöbalken har kommit att utvecklas omfattar tillståndsvillkor all drift. Tillståndsmyndigheterna beslutar alltså normalt om villkor som, till skillnad från BAT-AEL och bestämmelserna i förordningen (2013:252) om stora förbränningsanläggningar, FSF, samt förordningen (2013:253) om förbränning av avfall, FFA, inkluderar onormala driftförhållanden och start- och stopptillfällen. Sammanvägt ska prövningen göras utifrån både bästa möjliga teknik, BMT, och bästa tillgängliga teknik, BAT. De krav som BAT-slutsatserna

ställer är alltså inte korrelerade till den miljöpåverkan som enligt miljöbalkens hänsynsregler anses som rimlig. En verksamhets tillståndsvillkor ska enligt praxis reglera det totala utsläppet från all typ av drift, medan BAT-slutsatserna (inklusive BAT-AEL:erna) snarare syftar till en kontroll av teknik. För att uppfylla kraven i miljöbalkens hänsynsregler är det i flera fall nödvändigt med särskilda villkor för all drift. Bolaget bör därför komplettera ansökan i enlighet med detta.

I det fall att den planerade hetvattenanläggningen uppförs innebär det att högsta tillåtna utsläpp till luft vid normaldrift exkl. start- och stopp, enbart kommer att regleras genom bestämmelser i FSF och beroende på bränsleval även genom BAT-AEL:er. En bioolja-eldad förbränningsanläggning träffas av tillämpningsområdet för LCP BATC och de generella bestämmelserna i kapitel 1, utan att träffas av några BAT-AEL:er. Totalvillkor för alla driftfall och planerade bränslen bör föreslås för hetvattenanläggningen som ett komplement till gällande förordningar och BATC. För fastbränsleanläggningen föreslås att villkorsförslag 10 ska gälla som årsmedelvärde, men exkludera start- och stopptillfällen och torkeldning, enligt tillägget med villkorsförslag 12. Den totala driften inklusive onormal drift föreslås, som Naturvårdsverket tolkar det, att lämnas oreglerad. Naturvårdsverket efterfrågar därför att bolaget kompletterar med ett villkorsförslag för årsmedelvärdet som omfattar all drift. I villkorsförslagen bör det även ingå hur villkoren ska följas upp.

Avskiljning av koldioxid (p. 15)

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att undersökningar pågår vid en av bolagets anläggningar för att utreda möjligheter att avskilja klimatneutral koldioxid vid förbränning av biobränsle. Enligt bolaget kan denna teknologi på sikt även appliceras på den planerade energianläggningen i Lövsta. Naturvårdsverket anser att ansökningshandlingarna bör kompletteras med en faktisk redovisning om de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för att, vid eller efter driftstart, installera den utrustning som behövs för avskiljning av koldioxid. Bolaget bör även ange sin syn på frågan om den ansökta verksamheten omfattas av i 22 kap. 1 c § miljöbalken.

Verkställighetsförordnande (p. 16)

Naturvårdsverket konstaterar att det redan av nu föreliggande underlag framgår att de anläggningsarbeten som tillståndsansökan omfattar, särskilt vattenverksamheten, innebär ej återställningsbara ingrepp i miljön med risk för miljöskador och olägenhet för människors hälsa. Enligt Naturvårdsverkets mening kan det därför ifrågasättas om det är lämpligt i det här fallet med ett verkställighetsförordnande. Bolaget har som skäl för yrkandet om verkställighetsförordnande angett att det finns omedelbart behov av att uppföra och ta i drift en ny energianläggning i Lövsta eftersom man planerar att ta andra anläggningar ur drift. Bolaget har dock inte på något sätt angett varför det inte är möjligt att fortsätta driften av andra anläggningar till dess att en eventuell tillståndsdöm har fått laga kraft (jfr Högsta domstolens uttalande om principer för verkställighetsförordnanden i NJA 2012 s. 623, p 9–14). Naturvårdsverket anser att ansökan behöver kompletteras med utvecklade skäl för yrkandet om verkställighetsförordnande.

Målets handläggning

Naturvårdsverket efterfrågar med anledning av att ansökan berör Östra Mälarens vattenskyddsområde och frågor kring geologi, stabilitet och grundvatten att målet i samband med kungörelsen remitteras även till Sveriges geologiska undersökning, Livsmedelsverket, Storstockholms brandförsvär, Miljö- och bygglovsnämnden i Järfälla kommun, Miljönämnden i Ekerö kommun, kommunalförbundet Norrvatten samt till Stockholm Vatten och Avfall AB.

Naturvårdsverket hemställer om att mark- och miljödomstolen ska ta fram en tidsplan för handläggningen av målet som parterna ges tillfälle att yttra sig över.

Beslut om detta yttrande har fattats av enhetschef Karin Dunér.

Vid den slutliga handläggningen av ärendet har i övrigt deltagit miljöjurist Lina Tengvar samt tekniska handläggare Björn Johansson, Clara Neuschütz, Ingrid Tjensvoll, Åsa Valley och Emma Sundling, den sistnämnda föredragande.

För Naturvårdsverket

Karin Dunér

Emma Sundling

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.